

перейти від моделювання педагогічних ситуацій до реального застосування своїх знань і вмінь в умовах реального навчально-виховного процесу в освітньому закладі.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бермус А.Г. Российское педагогическое образование в контексте Болонского процесса : [текст] / А.Г. Бермус // Педагогика. – 2005. – № 10. – С. 102—109.
2. Компетентностный подход в педагогическом образовании : [коллективная монография] / под ред. проф. В.А. Козырева и проф. Н.Ф. Радионовой. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2004. – 392 с.
3. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу до вітчизняного змісту освіти / Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / Бібліотека з освітньої політики. – К.: „К.І.С.”, 2004. – 112 с.
4. Хуторской А.В. Практикум по дидактике и современным методикам обучения / А.В. Хуторской – СПб.: Питер, 2004. – 541 с.

УДК 378

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ

Кравцова Л.О., Манойло І.С.

В статті розглядається питання формування мовленнєвих умінь з погляду їх впливу на встановлення позитивних міжособистісних стосунків. Слово, ім'я в системі міжособистісних стосунків, формує настрій, наміри, бажання та впливають на характер поведінки особистості та досягнення нею успіхів у житті та професійній діяльності. Авторами розроблені педагогічні умови позитивного впливу на формування мовленнєвої культури студента.

Ключові слова: мовленнєві уміння, слово, ім'я, голос, постава голосу.

ФОРМИРОВАНИЕ УМЕНИЙ РЕЧЕВОЙ КУЛЬТУРЫ

Кравцова Л.А., Манойло И.С.

В статье рассматривается вопрос формирования речевых умений с точки зрения их влияния на установление позитивных межличностных отношений. Слово, имя в системе межличностных отношений, формирует настроение, намерения, желания и влияет на характер поведения личности и достижение им успехов в жизни и профессиональной деятельности. Авторами разработаны педагогические условия положительного влияния на формирование речевой культуры студента.

Ключевые слова: речевые умения, слово, имя, голос, поставка голоса.

FORMATION OF SKILLS SPEECH CULTURE

Kravtsov L.A., Manoilo I.S.

In the article discusses the formation of language skills in terms of their impact on establishing positive interpersonal relationships. The word name in the interpersonal relationship, creates mood, intentions, desires and influence the behavior of individuals and attaining success in life and careers. The authors developed pedagogical provided a positive influence on the formation of student speech culture.

Keywords: speaking skills, word, name, voice, formation of voice.

Мовленнєва культура як педагогічна проблема виникла й існує в системі загальної педагогіки, яка розглядає основні питання навчання, освіти, виховання дітей і дорослих з погляду їх гармонійного розвитку. В загальноосвітній школі як обов'язковим було завдання – розвитку мови. Останнє охоплювало широке поле мовленнєвої підготовки й загального розвитку учнів. Постійним було розуміння феномену значення культури мови й мовлення учнів. Шкода, що проблеми мовленнєвої культури особи не представлені в педагогіці вищої школи. Кафедрою педагогіки ХНУ розроблено й захищено кілька дисертацій з питань мовленнєвої культури студентів. Сутність цих досліджень полягає в тому, що проблема культури мови й мовленнєвої діяльності пов'язується з питаннями соціалізації особистості студента чим пояснюється такий всеохоплюючий вплив слова, мови на людину? Тут є безліч причин.

По-перше, історично перевірений факт впливу звуку на почуття і поведінку людини.

По-друге, застосування словесних методів навчання і виховання як провідних у освітньому процесі.

По-третє, простота й доступність прийомів мовленнєвої діяльності на людей взагалі й окрему особистість зокрема.

Широко користується словом як засобом впливу своїх прихожан церква. В навчально-освітніх закладах словесні методи навчання і виховання є провідними. Лекція, розповідь, бесіда, пояснення, переконання – все це ефективні методи навчання і виховання. А тому цілком слушним є включення в контекст ідейно-методологічних засад впливу педагогіки на мовленнєву діяльність засобами слова і мови. І тут безліч аспектів, серед яких: соціальний, виховний, морально-психологічний, дидактичний, формуючий, розвивальний і т.д.

Величезне значення в проблемі мовленнєвої підготовки має дослідження О.Ф. Лосєва [2]. Він говорить, що слово, мовлення, ім'я в житті кожної особи є джерелом його розвитку: умовою адаптації та соціалізації. Словом, як твердить О.Ф. Лосєв, люди спілкуються між собою, в імені обґрунтовується глибока природа соціальності. В ньому власне й проявляється сама соціальна дійсність.

Слово – це знаряддя спілкування з предметами та арена особистої й свідомої зустрічі з їхнім внутрішнім життям.

Без імені, як без слова, індивідуум, як зазначає Лосєв, антисоціальний, не комунікативний, не соборний, не індивідуальний, а є просто якимось живим організмом. У словах про сенс і значення слова, як про світло і темряву, філософ виділяє рушійноспонукальну силу мовлення. Слово, пише він, є могутнім організатором руху думки і життя. Слово активізує розум і серце, свідомість і волю, почуття і поведінку. Слово перетворює слабку людину в сильну, формує героя, а жебрацьке існування перетворює в титанічне поривання. Без слова і імені не існує взагалі самого мислення «...молимося ми клянемося через імена... і не існує кордону для життя імені, немає міри могутності. Іменем і словами створений і тримається світ... ім'ям і словами живуть народи, рухаються з місця мільйони людей»[2].

В сучасних умовах екстрасенси і біоенергетики словом (самим процесом мовлення) лікують невиліковні хвороби, та О.Ф. Лосєв про-

тягом майже цілого століття (він прожив 95 років) доводив ідею особистісного громадського і соціального характеру (і значення слова). О.Ф. Лосев самим своїм майже столітнім життям підтвердив велику і всеосяжну силу слова, імені, числа, які формують та розвивають розум, зміцнюють дух і фізичну силу людини.

Не ставлячи перед собою завдання аналізувати проблему з погляду суто лінгвістичних позицій, ми торкаємось її лише настільки, наскільки вона виходить на питання навчання, освіти й виховання. З цією метою ми звертаємось до навчально-методичних матеріалів різних авторів і різних періодів тільки для того, щоб визначити загальні засади щодо ролі мовної культури особи. З тих класичних спеціальних матеріалів ми відбираємо найбільш загальні і такі, що мають методологічне значення по відношенню до проблеми мовної підготовки вчителя. Розглядаючи історію питання про формування мовної культури людини, зразу ж звертає на себе увагу намагання провідних мовознавців розв'язувати завдання нормативності, визначеності правил, норм користування мовою. У класиків української і російської мов проблеми лінгвістичні, граматичні, спеціальні, як правило, ставились і розв'язувались у тісному зв'язку з реальними, практичними педагогічними питаннями. Так було в творчості М.В. Ломоносова, К.С. Аксакова, Г.С. Сковороди, Я.К. Грота, О.О. Потебні, Л.В. Щерби, І.О. Бодуена де Куртене, В.І. Даля, Ф. Прокоповича, І.І. Срезневського та ін., як і в працях сучасних авторів таких, як Л.А. Булаховський, І.І. Білодід та ін.

Найзначнішою ознакою мовлення є той факт, що вона виконує дуже важливі функції, як-то:

- слугує засобом соціальної адаптації і координації досвіду окремих осіб;

- є важливим знаряддям людського мислення.

Людина завжди думає, розмовляє, встановлює контакт, впливає на інших, організовує, висловлює бажання чи вимогу з допомогою слова. Психологи вважають, що чужу психіку теж можна вивчати, розуміти з допомогою мови, процесу мовлення. Таким чином, з точки зору психології, мова є засобом, соціального спілкування, як спілкування кожного з самим собою. Та саме усвідомлення своїх думок і своїх вчинків, як пише про це Л.С. Виготський, необхідно розуміти як механізм передачі рефлексів на інші системи або як кругову реакцію.

Прекрасна книга Г.М. Ситіна про цілющі настрої, присвячена тому, як тексти, створені лікарем і «проговорені», «озвучені» голосом, допомагають позбутись різних хвороб, особливо таких, що пов'язані з депресією, страхами, невпевненістю, переживанням різних комплексів[8]. Г.М. Ситін переконує, що з допомогою таких цілющих настроїв можна домогтися не лише зцілення, але й омолодження організму. В його роздумах поєднуються дві проблеми: лексичне значення слова і характер голосоведіння. Цю ідею слід використовувати в системі мовної підготовки вчителів.

Питання слова, мови, культури мовлення є предметом дослідження багатьох авторів. Але скільки б їх не було, все рівно й на сьогодні й на завтра є, залишаються такі його аспекти, які ще чекають свого дослідника.

В наших наукових пошуках ми використали вже відому нам розповідь про роль, значення, силу слова як формуючого, виховуючого фактора. Особливого й активного підходу заслуговують ті дослідження, які допомагають людині зміцнити своє здоров'я, дійти до вищих щаблів у своїх професійних можливостях, зміцнити свій статус особистості-оптиміста, встановити злагоду, підтримувати співробітництво.

Хороші і сильні слова, говорить Г.М. Ситін, здатні відігнати хвороби й підтримати життєвий тонус організму. Створені ним «цілющі настрої» забезпечують високу оздоровчу ефективність тому, що базуються на смислових елементах, які гальмують негативні уявлення хворого про себе, свої можливості. «Человек, окрыленный идеей оздоровления, превосходит своей мощью время, старение и все болезни, все стихии естетства и всесильную судьбу», — так пише лікар-психіатр з великим практичним і науково-дослідницьким досвідом праці [8].

Відома і визнана вченими теорія І.П. Павлова про дві сигнальні системи засвідчує зв'язок другої сигнальної системи з підсвідомістю людини, що керує фізіологічними процесами організму. А якщо такий зв'язок є, то словом можна цілеспрямовано впливати на психіку людини і через неї буквально на всі процеси, що можуть поновлювати й підсилувати функції окремих органів, мобілізувати саморегуляцію, формувати адекватну поведінку, світогляд вихованця.

Наше завдання полягає в тому, щоб як можна краще використати силу слова, спрямовану на зміцнення здоров'я, поліпшення власного іміджу, опанування освітою, досягнення гармонії в своєму розвитку.

Сьогодні заслуговує уваги дослідження Е.О. Гуляєва, який дослідив значення слова, мови, інформації на стан здоров'я особи [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуляев Э.А., Гуляева Ф.И. Исцелить себя – просто! – СПб: ДИЛЯ. – 2010. – 480 с.
2. Лосев А.Ф. Бытие – имя – космос. – М.: Мысль. – 1993. – 958 с.
3. Нечепоренко Л.С. Методологія і ідеологія онто-інвайроментальної педагогіки(Педагогіка гармонізації і злагоди особистості з довкіллям .– Х.: ХНУ. – 2003. – 205 с.
4. Нечепоренко Л.С. Педагогічна майстерність. Монографія. – Х.: ХНУ. – 2009. – 274 с.
5. Пасинок В.Г. Теоретичні основи мовленнєвої підготовки вчителя. Монографія. – Х.: ІМІС. – 2001. – 280 с.
6. Романовський О.Г., Михайліченко В.С. Філософія досягнення успіху. Навчальний посібник. – Х.: НТУ «ХПИ». – 2003. – 691 с.
7. Сухомлинский В.А. Павлышская средняя школа. // Избр. Призв. в 5-ти томах. – К.: «Рад. школа». – 1980. – 410 с.
8. Сытин Г.Н. Животворящая сила. Помогите себе сам. – М.: Энергоатомиздат. – 1990. – 413 с.
9. Франкл В. Человек в поисках смысла. Перев. с нем. – М.: Политиздат. – 1990. – 358 с.